

VELUX FONDEN

VELUX FONDENs HUMANVIDENSKABELIGE KERNEGRUPPEPROGRAM

Siden 2008 er bevillinger til fri forskning i kollektive kernegruppeprojekter blevet givet på skift blandt de to halvdele af satsningens involverede institutter på landets universiteter. I 2019 blev bevillingerne givet blandt den anden halvdel for sjette gang, ligeledes på grundlag af invitationer til interessetilkendegivelser fra institutterne og i tæt dialog med disse. I 2020 vil bevillingerne på samme måde blive udmøntet blandt den første halvdel for syvende gang.

Ca. 1/3 af de ansøgninger, der i 2019 blev inviteret på grundlag af interessetilkendegivelserne, er blevet imødekommet med syv bevillinger til i alt ca. 41 mio. kr., jf. oversigten nedenfor. Her vil man også kunne finde oversigt over tidligere års kernegruppebevillinger. Ligesom tidligere har fonden i 2019 også bevilget projekter, der ligger uden for kernegruppeprogrammet. Disse øvrige bevillinger fremgår ikke af oversigten nedenfor, men kan findes på Fondens hjemmeside, www.veluxfoundations.dk

Siden 2008 har VELUX FONDEN samlet bevilget over 550 mio. kr. til det humanvidenskabelige uddelingsområde.

Yderligere oplysninger om satsningen kan findes på www.veluxfoundations.dk eller ved henvendelse til fonsrådgiver Gry Louise Minor Jensen, tlf. 40 41 24 72, gmj@veluxfoundations.dk eller programleder Henrik Tronier, tlf. 29 41 79 07, htr@veluxfoundations.dk.

Kernegruppebevillinger 2019

Lektor Mia O'Toole, Aarhus Universitet, Psykologisk Institut

“The role of the motoric system in emotions: Establishing the MOTOR Group”

5.282.509 kr.

Vores motoriske system – den måde vi står og går på – er med til at guide vores oplevelse af verdenen og bestemme vores handlinger. Dette projekt vil etablere MOTOR-gruppen og undersøge 1) om bestemte motoriske udtryk og bevægelser kan hjælpe mennesker til at tage hensigtsmæssig handling, dvs. handling som er i overensstemmelse med deres mål, og som er passende i den pågældende situation, og 2) hvad en sådan effekt på handling skyldes, dvs. hvad virkningsmekanismerne er. En række eksperimenter på såvel raske mennesker som mennesker med psykiske sygdomme som angst og depression, skal på den måde give os viden om, hvordan vi kan bruge vores krop til at hjælpe os med at handle, som vi gerne vil. Den viden er relevant både set fra et grundforskningsperspektiv, men i høj grad også fra et anvendt perspektiv, hvor den opnåede viden kan bruges til at optimere psykoterapi for lidelser som angst og depression.

Lektor Anna Ilsoe og lektor Trine Pernille Larsen, Københavns Universitet, Sociologisk Institut

“The digital economy at work – integration and segmentation in hybrid labour markets”

5.980.718 kr.

Hvad betyder digitale platforme som Uber for arbejdsmarkedet? Oplever den enkelte freelancer platformsarbejdet som en trædesten ind på arbejdsmarkedet - eller en blindgyde – og udvikles forskellige karriereforløb på forskellige typer af platforme? Digitale arbejdsplatforme som eksempelvis

VELUX FONDEN

Uber og Upwork, der formidler arbejdsopgaver på freelancebasis via hjemmesider og apps, har fyldt meget i den offentlige debat de seneste år. Diskussionerne har blandt andet fokuseret på ringe løn- og arbejdsvilkår og hvorvidt platformene underbyder det traditionelle jobmarked. De første studier på feltet antyder imidlertid, at platformene også bidrager til at få svage grupper i beskæftigelse. Formålet med dette forskningsprojekt er at undersøge samspillet mellem platformsarbejde og karriereforløb over tid – både set fra den enkelte platformsarbejders og fra den enkelte platforms perspektiv. Med udgangspunkt i individdata fra danske registre analyserer vi arbejdsmarkedstilknytning før, under og efter platformsarbejdet - og ved hjælp af digitale data høstet fra udvalgte arbejdsplatforme på det danske arbejdsmarked undersøger vi udviklingen i arbejdet på platformene over tid.

Lektor Ezio Di Nucci, Københavns Universitet, Institut for Folkesundhed

“The Future of Family Relationships”

5.999.980 kr.

'Familien' som fænomen er i opbrud. Samtidigt oplever vi et rekord antal mennesker, der aldrig bliver gift; et rekord antal mennesker bliver skilt; og et rekord antal børn bliver undfanget ved hjælp af reproduktive teknologier, heriblandt børn født til par af samme køn. Disse udviklinger har givet anledning til nye spørgsmål om familieforholds art og værdi: hvad betyder det, for eksempel, at være nogens mor, far eller barn? Og hvilke rettigheder og ansvarsområder bør følge af sådanne forhold, både med hensyn til de enkelte personer i forholdet og for enkeltpersoner og institutioner uden for dem, som for eksempel sundhedssystemet eller staten? Disse spørgsmål har dybtgående konsekvenser for individets privatliv såvel som for offentligheden. Formålet med FutureFamily-projektet er at tilbyde en detaljeret filosofisk analyse af arten og værdien af familieforhold i det 21. århundrede. Nærmere bestemt sigter vi på at udvikle et filosofisk fundament, som kan trække på sociale, juridiske og politiske spørgsmål. Et sådant fundament, der giver grundlæggende begrebsmæssig og etisk vejledning, vil hjælpe vores sociale og politiske institutioner med at træffe retfærdige beslutninger for fremtidens familier med særlig henvisning til de seneste sociale og teknologiske ændringer i samfundet.

Professor MSO Peter Starke og professor Georg Wenzelburger

“The politics of insecurity (POINS)”

5.960.115 kr.

Vi lever i en usikker tid. I kernegruppen POINS undersøger vi, hvordan borgeres stigende følelse af usikkerhed giver sig til udtryk i udviklingen af velfærds- og strafferetspolitikken? De gennemgående spørgsmål er: 1) Hvordan påvirker følelsen af usikkerhed borgernes holdninger på de ovennævnte politikområder? 2) Hvornår og hvordan reagerer de politiske partier på følelsen af usikkerhed? 3) Hvilken betydning har usikkerheden for de politiske reformer? Vi tager udgangspunkt i to mulige scenarier: På den ene side, at partier og beslutningstagere reagerer på oplevet usikkerhed ved at udbygge velfærdsstaten og en mere effektiv forebyggelse af kriminalitet. På den anden side, at den oplevede usikkerhed kan føre til eksklusion af og hårdere straf til fremmede og marginaliserede grupper. Et tværfagligt team vil med brug af både kvantitative og kvalitative metode analysere disse to modsatrettede dynamikker baseret på både danske og internationale data. Forskningsgruppen vil desuden samarbejde med organisationer fra civilsamfundet med henblik på at udarbejde forslag til konkrete løsningsforslag.

Lektor Jannie Møller Hartley, Roskilde Universitet, Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab

“Datafied News Media – Datafied Publics? The future of Journalism and their Publics in in the Age of Datafication”

5.986.181 kr.

Projektet undersøger, hvad de stadig stigende mængder af data tilgængeligt i vores samfund betyder for journalistikken og kaster dermed nyt lys på forandringerne i relationerne mellem nyhedsmedierne og nyhedsbrugerne. Indenfor ganske få år har store tech-virksomheder såsom Facebook, Google og Amazon

VELUX FONDEN

indtaget en voksende rolle i distributionen af nyheder, og deres øgede betydning forandrer ikke kun journalistikken, som vi kender den i dag, men selve nyhedsmediernes økosystem. Samtidig har nyhedsredaktionerne adgang til store mængder data om nyhedsbrugerens adfærd, ligesom nyhedsbrugeren dels kan personalisere sit nyhedsforbrug gennem filtre, og dels er udsat for en filtrering gennem forskellige algoritmer. Det forskningen betegner dataficering har med andre ord fundamentalt ændret nyhedsjournalistikken, og dette projekt undersøger, hvordan, og hvilke konsekvenser det har for den demokratiske samtale. Dette gøres gennem fire empiriske studier, der både ser nærmere på, hvordan nyhedsproduktionen på danske og udenlandske medier er forandret og hvad disse ændringer betyder for den måde, hvorpå den fælles offentlighed skabes, og hvordan det påvirker borgernes engagement og deltagelse i offentligheden. Samlet set bidrager projektet dermed til et nyt forskningsfelt omkring dataficering af nyhedsmedierne og offentligheden. Resultaterne benyttes til at udvikle begrebet ‘*datapublics*’.

Lektor Sofie Kluge, Syddansk Universitet, Institut for Kulturvidenskaber

“Histories. Assessing the Role of Aesthetics in the Historical Paradigm”

5.764.601 kr.

Det stigende modsætningsforhold mellem akademiske begreber om historisk viden og konkurrerende (propagandistiske, kunstneriske, folkelige) forestillinger om fortiden peger på en større forandring i selve idéen om ‘det historiske’. Det er imidlertid svært at vurdere udfaldet af en sådan udvikling, når man står midt i den, og for rigtigt at forstå, hvad den aktuelle udfordring af det historiske paradigme handler om, må vi derfor bevæge os tilbage til udgangspunktet: den æstetisk-historiske kultur, der blomstrede i Europa 1550-1650. Disse hundrede års udvikling inden for historieskrivning og historieteori kom til at præge moderne historisk metode og den moderne forestilling om historisk faktualitet på afgørende vis, men den kultur, der dannede udgangspunkt for udviklingen, blandede selv fakta og fiktion på en måde, vi i dag ville opfatte som problematisk. HISTORIES undersøger denne mudrede baggrund for det historiske paradigmes opståen og efterprøver den antagelse, at de forskellige hybrider mellem æstetik og historieskrivning, der florerede 1550-1650, først og fremmest historiedramaet, ikke var den begyndende faktualitetskulturs modsætning, men derimod blev afgørende for udviklingen af moderne—kritiske, reflekterende—holdninger til historien. Projektet betragter således de problem-orienterede og publikumsinddragende tilgange til historien, som opstod samtidigt i en række europæiske kontekster på træsken til moderne tid, som et alternativt moderne historisk paradigme med relevante perspektiver for en gentænkning af historismen.

Lektor Vasileios Galis og professor Brit Ross Winthereik, IT-Universitetet, Institut for Business IT Welfare After Digitalization

5.967.637 kr.

Forskningsprojektet Velfærd efter Digitaliseringen undersøger konsekvenserne af offentlig digitalisering indenfor fire centrale velfærdsområder i Danmark: Politiet, grundskolen, sundhedsvæsenet og den kommunale forvaltning. Projektet fokuserer på forholdet mellem institutionelle værdier, infrastrukturelt design og politiske strukturer og på de muligheder og begrænsninger dette komplekse forhold opstiller for selve oplevelsen af velfærd hos borgere og fagpersoner. Analyser af den konkrete udmøntning af velfærd vil bidrage til en dybere forståelse af digitaliseringen natur, dens konsekvenser på tværs af sektorer, og pege på områder af særlig vigtighed for velfærdssamfundets udvikling.

Kernegruppebevillinger 2018

Lektor Nina Holm Vohnsen og lektor Bagga Bjerge, Aarhus Universitet, Institut for Kultur og Samfund

”Poverty-work: an ethnographic study of the dynamic relationship between low-income lives and policy outcome”

5.248.019 kr.

Der findes kvantitativ forskning, som viser, at de mest udsatte grupper i samfundet sjældent kommer i varig beskæftigelse. Dette på trods af skiftende reformer af kontanthjælps- og dagpengeområdet og trods særlige indsatser og tilbud, som både tredjesektor og kommunen stiller til rådighed. Samtidig viser kvalitativ forskning, at det kræver en omfattende emotionel og tidsmæssig indsats at have en meget lav indkomst – det vi i projektet kalder ’poverty-work’ eller fattigdomsarbejde. Der mangler forskning, som kæder de to indsigter sammen og giver bud på årsagssammenhængen mellem lav indkomst og tilsyneladende manglende profitering af indsatserne på social- og beskæftigelsesområdet. I projektet fokuserer vi derfor på tre kategorier af kontanthjælpsmodtagere (socialt marginaliserede grønlændere, enlige forsørgere og unge hjemløse mænd) og undersøger, hvordan deres fattigdomsarbejde henholdsvis hindrer, bliver hindret af eller understøttes af de offentlige og private indsatser og tilbud, som har til formål at hjælpe ledige væk fra offentlig forsørgelse.

Lektor Jesper Nielsen og lektor Christophe Helmke, Københavns Universitet, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier

”The Origins and Development of Central Mexican Calendars and Writing Systems (ca. AD 200-1600)”

4.503.562 kr.

Projektet vil for første gang dokumentere og analysere de præcolumbianske indianske skrift- og kalendersystemer i det centrale Mexico som ét kontinuerligt forløb fra omkring 200 e.v.t. og frem til 1600-tallet. Projektet spænder dermed fra Teotihuacan-kulturen over aztekerne og frem til den tidlige kolonitid. Målet er bl.a. at kortlægge skriftsystemets udvikling og relation til de centralmexicanske sprog gennem perioden samt at opnå en bedre forståelse af de skriftlige kilders indhold og kulturelle betydning. Med sin brede, diakrone og tværfaglige tilgang vil projektet bl.a. kaste nyt lys over både den sproglige, skriftlige og kulturhistoriske udvikling i en udstrakt periode i det centrale Mexico og dermed udgøre et væsentligt og nyskabende bidrag til forskningen i det vestlige Mesoamerikas skriftradition samt, set i et bredere perspektiv, til forskningen i skriftsystemers udvikling, herunder palæografiske metoder.

Professor Tor Øystein Hernes og professor Silviya Svejnova, Copenhagen Business School, Institut for Organisation

“The Temporality of Food Innovation”

5.997.424 kr.

En stor del af forskningen om innovation i nutidens samfund overser ofte, hvordan innovationsprocesser gerne trækker på fortiden for at skabe og nytænke fremtiden. Dette projekt udforsker netop dette fortid-nutid-fremtidsforhold og dets betydning i innovationsprocesser - hvilket vi kalder "innovationers temporalitet". Projektet undersøger således, hvordan innovationer er formet af de måder, hvorpå forskellige involverede aktører forestiller sig en ny fremtid ved at genoverveje og inddrage fortiden. Den danske fødevareresektor er en ideel kontekst til at studere innovationers temporalitet, fordi dette felt trækker på tidligere tiders lokale traditioner, hobbyer og madkultur til at skabe fantasifulde ideer, teknologier, smag og vaner med en ny og velsmagende fremtid i sigte. Den er også et særligt godt eksempel på et felt, hvor mange forskellige aktører og organisationer bidrager til at nytænke selve meningen med mad og dets plads i samfundet. Vi undersøger derfor, hvorledes forskellige fødevarerivirksomheder, ”food events” og offentlige institutioner bidrager til dette fænomen. Endelig bruger vi resultater fra projektet til teoretisk at udvikle begrebet ”innovationers temporalitet”.

VELUX FONDEN

Lektor Simon Stjernholm, Københavns Universitet, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier
“Rearticulating Islam: A New Generation of Danish Muslim Religious Leaders”

5.654.218 kr.

Muslimske religiøse autoritetsstrukturer er i forandring - i Danmark såvel som globalt. En ny generation af muslimske religiøse ledere møder særlige udfordringer, muligheder og publikummer, hvilket kræver en kontinuerlig reartikulation af islam. Forskningsprojektet undersøger centrale aspekter af denne proces ved at beskæftige sig med tre spørgsmål: Hvordan artikulerer og kropsliggør dansksprogede muslimske prædikanter og undervisere islam i prædiken og undervisning, og hvordan kan disse udtryk forstås? Hvorfor rejser danske muslimer udenlands for religiøs uddannelse, og hvilken indflydelse har uddannelsen? Hvordan imødekommer og bruger den danske offentlige sektor muslimske aktører, praksisser og normer? Disse spørgsmål vil projektets forskere undersøge gennem bl.a. interviews, dokumentanalyser og deltagende observation.

Professor mso Wulf Kansteiner og lektor Andreas Steen, Aarhus Universitet, Institut for Kultur og Samfund

”Sounds of Independence: The Memory of World War II in Taiwan, East Germany, and Denmark, 1945-2015 (SoundTrak)”

5.627.598 kr.

Hvordan lyder fortiden? Hvordan bruger vi lyde, som vi husker eller opfinder, for at danne vores kollektive erindringer? SoundTrak identificerer, analyserer og historiserer vigtige lyde – musik, taler, støj – som støtter erindringer om Anden Verdenskrig i Taiwan, Østtyskland og Danmark. På den måde deltager Soundtrak i en ny slags erindringsstudier fokuseret på den særlige betydning af lyd for gruppeidentiteter. Projektet drejer sig primært om erindringsudfordringer og erindringsbehov i relativt små lande, da de baksede med globalisering, koldkrigsideologier og teknologisk fremskridt. For at sammenligne europæiske og asiatiske samt kommunistiske og kapitalistiske erindringskulturer tager projektets forskere til arkiver i Aarhus, Berlin og Taipei.

Professor Leonard Seabrooke og lektor Eleni Tsingou, Copenhagen Business School, Institut for Organisation

”Ekspertnicher: Hvordan lokale netværk påvirker markeder (NICHE)”

5.702.750 kr.

NICHE-projektet tilbyder en innovativ ramme for at forstå, hvordan eksperter skaber nicher, der påvirker markeder for specifikke produkter i Danmark og rundt om i verden. Projektet fokuserer på, hvilke former for sociale og økonomiske miljøer, der gør det muligt for eksperter at udvikle nicher, som kan udnyttes til at have en stærk markedsindflydelse. NICHE vil frembringe teorier om, hvordan eksperter og miljøer interagerer, når der udvikles og styrkes markedsinnovationer. NICHE undersøger en række casestudier, der omfatter bioteknologi, sæddonation, gastronomi og økologiske fødevarer. NICHE anvender en unik blanding af metoder, der drager nytte af social netværksanalyse, interviews og interessentmøder. NICHE vil fremme viden om, hvordan danske nichemarkeder opstår og forstærkes.

Kernegruppebevillinger 2017

VELUX FONDEN

Lektor Louise Whiteley, Københavns Universitet, Medicinsk Museion, Institut for Folkesundhedsvidenskab

“Microbes on the mind: Public perceptions of the implications of microbiome research for mental illness”
5.962.777 kr.

I det seneste årti er et nyt sundhedsvidenskabeligt forskningsområde vokset frem omkring en opsigtsvækkende indsigt: De trillioner af bakterier, der bor i vores tarme, ser ud til at spille en vigtig rolle i hjernens udvikling og tilstand. Resultaterne har ansporet forskere til at undersøge tarmbakteriernes rolle i en række mentale tilstande og lidelser, deriblandt skizofreni, depression, angst, stress og autisme. Forskningen er allerede ”sluppet ud” af laboratorierne og tiltrækker sig stor opmærksomhed i medierne, og blandt patienter og behandlere. Derfor er der også brug for humanistisk funderet forskning, der spørger: Hvordan ændrer denne forskning vores kulturelle forestillinger om mentale lidelser og deres behandling? Microbes on the Mind undersøger kulturelle betydningsdannelseprocesser på tværs af tre analytiske domæner: videnskab, kultur/medier og personlige erfaringer. Projektet indeholder desuden en række åbne, eksperimentelle workshops i udstillingen Mind the Gut på Medicinsk Museion, designet til at afprøve og videreudvikle analysen.

Professor Mads Meier Jæger, Københavns Universitet, Sociologisk Institut

“Mozart with Mom? Family background, cultural participation, and social inequality”

5.452.019 kr.

Hvorfor foretrækker nogle det Kongelige Teater mens andre foretrækker Cirkusrevyen? Og hvilke konsekvenser har kulturel deltagelse for social ulighed? Dette sociologiske forskningsprojekt undersøger hvordan individers kulturelle præferencer og deltagelse skabes i opvækstmiljøet samt hvordan de påvirker, og påvirkes af, sociale og økonomiske forhold. Formålet med projektet er at bidrage med viden, som kan give et mere nuanceret billede af omfanget af, og baggrunden for, den stigende sociale ulighed i Danmark. Projektet indbefatter fire underprojekter, som udnytter en række unikke datamuligheder i Danmark, fx data om en- og tveæggede tvillingers kulturelle præferencer og deltagelse samt data om kulturelle præferencer og deltagelse for tre generationer fra den samme familie. De fire underprojekter undersøger (a) hvorfor individer med forskellige familiebaggrunde udvikler forskellige kulturelle præferencer og deltagelsesmønstre, (b) hvordan disse præferencer og deltagelsesmønstre påvirker individers position i andre domæner (fx deres uddannelse og indkomst) og (c) hvordan forandringer over tid i befolkningens kulturelle præferencer og deltagelse kan kobles til forandringer i den sociale og økonomiske ulighed.

Lektor Mikkel Bille, Roskilde Universitet, Institut for Mennesker og Teknologi

“Living with nordic lighting”

5.816.181 kr.

Hvad betyder mørke, et hvidt LED-lys, eller en gammel lygtepæl for stemningen i et byrum? Hvordan iscenesættes og opleves byens stemninger? Og hvordan kan de undersøges videnskabeligt? Dette projekt undersøger sammenhængen mellem lys, stemninger og hverdagspraksis i tre Nordiske hovedstader. Byplanlæggere anvender i stigende omfang lysdesign til at forme byens rum. Grundtanken er, at spotlys, placeringer og farver fra nye lysteknologier kan øge trykthed, mobilitet og energiudnyttelse. Byen er dog ikke blot en scene, folks passivt træder ind på. Den er et levet rum, med sociale fællesskaber, historier og skiftende stemninger, der forhandles af forskellige brugere på forskellige tidspunkter. Projektet søger at forstå og kortlægge, hvordan byens stemninger skabes i mødet mellem lysdesign og hverdagshandlinger. Projektet udvider dermed eksisterende teorier og kvalitative metoder til at forstå, hvad en stemning er og gør.

Professor David Reimer, Aarhus Universitet, Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU)

“Exploring School Culture”

4.798.281 kr.

Formålet med projektet er at undersøge to aspekter af skolekultur i den danske folkeskole, der er vigtige for fremkomsten af social- og kønsulighed imellem elever: Skolens orientering mod videregående uddannelser, som i en amerikansk ”high school” kontekst er blevet defineret som

VELUX FONDEN

skolens organisatoriske habitus og fremkomsten af kønsstereotyper, såsom forventninger omkring elevernes kompetencer og præferencer baseret på deres køn. Til at undersøge skolekultur vil projektet anvende to forskellige datagrundlag. For det første vil der i forbindelse med projektet blive udviklet og udført spørgeskemaundersøgelser med henblik på at indfange lærerne og elevernes værdier, attituder og praksisser. For det andet vil projektet undersøge skolekultur ved at anvende nyligt tilgængelige former for procesgenererede data på skolerne ("big data"), som genereres i brugen af læringsplatforme og learning management systems ("LMS") i den danske folkeskole.

Lektor Martin Bak Jørgensen, Aalborg Universitet, Institut for Kultur og Globale Studier
"DIGINAUTS: Migrants' digital practices in/of the European border regime"

6.032.600 kr.

Trods øget opmærksomhed omkring migranternes brug af informations- og kommunikationsteknologi (ICT) er der indenfor migrationsforskningen mangel på viden om migranternes digitale praksisser. Gennem anvendelse af mixed methods, herunder etnografiske og digitale computationelle tilgange, undersøger DIGINAUTS, hvordan migranter navigerer digitalt, undervejs såvel som ved ankomst til Europa, samt hvordan ICT, migrantpraksisser og hjælpenetværk i modtagerlandene medierer og rekonfigurerer hinanden. Det er en tese i projektet, at ICT-værktøjerne er potentielle med-skabere af nye socio-tekniske netværk, fællesskaber og solidaritetsformer, som kan give anledning til nye forståelser af migranter som politiske aktører i det europæiske grænseregime. Gennem tre delprojekter undersøges konkrete ruter og samlingspunkter for migranter i hhv. den dansk-tyske og dansk-svenske grænseregion samt i den nordlige del af Middelhavsregionen med Athen som centrum.

Lektor Thomas Hestbæk Andersen, Syddansk Universitet, Institut for Sprog og Kommunikation
"The digital resemiotisation of buying and selling interaction"

4.281.533 kr.

I stigende grad 'resemiotiseres' flere og flere sociale praksisser, idet de flyttes fra den fysiske til den digitale, internetbaserede virkelighed. Dette ændrer fundamentalt menneskelig interaktion og betydningsskabelse. Nethandel er relevant i studiet af digitaliseringens resemiotiserende konsekvenser, fordi denne sociale praksis i stigende grad påvirker alle, og fordi designet af websider entydigt er tilrettelagt efter den besøgendes identitet som forbruger snarere end som borger. I et komparativt studie af nethandel og handel i fysiske butikker vil projektet kortlægge, om og i givet fald hvordan (sammenlignelige) betydninger og sociale identiteter skabes med forskellige ressourcer (fx ord, billeder, lyde og dufte) online og offline, herunder generere indsigter i mulighederne og begrænsningerne for interaktion i de to virkeligheder. Endvidere sigter projektet med sin multidisciplinære kobling af social-semiotisk tekstanalyse og multimodal konversationsanalyse på at udvikle en ny teoretisk og metodisk tilgang til studiet af resemiotisering, herunder på at redefinere centrale humanvidenskabelige begreber som 'tekst' og 'kontekst'.

Professor Sharon Millar, Syddansk Universitet, Institut for Sprog og Kommunikation

"På vej mod balance og skillelinjer i den offentlige diskurs: Udtryk og opfattelse af online hadetale"

3.510.600 kr.

Hadetale online er en stigende årsag til bekymringer i offentligheden og i politiske handlinger. Alligevel er der relativt lidt forskning om emnet fra et kommunikativt perspektiv, og vi ved meget lidt om, hvad folk anser for hadetale, og hvorfor. Dette projekt vil undersøge, hvordan hadetale udtrykkes på sociale medier på dansk og tysk, og udarbejder databaser for at afsløre omfanget af hadetale og typiske mønstre i udtrykkene inden for og på tværs af sprog. Målet er at identificere forskellige grader af hadetale, fra det mere direkte til det indirekte, og hvordan hadetalen bruges på sociale medier. Projektet vil også undersøge, hvordan hadetale opfattes af forskellige samfundsgrupper ved hjælp af fysiologiske og neurologiske tiltag. Forskningsspørgsmålene omfatter, om der er forskel på, hvordan folk opfatter talt kontra skriftlig hadetale, og om der er forskelle i opfattelsen på baggrund af fx køn, alder, etnisk og national oprindelse. Resultaterne

VELUX FONDEN

bør være interessante for beslutningstagere, politimyndigheder og udbydere af sociale medier, samt at de bidrager til debatten om ytringsfrihed.

Lektor Anders Engberg-Pedersen, Syddansk Universitet, Institut for Kulturvidenskaber
“The aesthetics of late modern war”

3.230.385 kr.

I det 21. århundrede er krigsførelsen i stigende grad blevet afhængig af fiktioner. Forestillede scenarier og virtuelle verdener former i dag, hvordan krige forberedes, udkæmpes og behandles. Militæret har således bevæget sig ind på et felt, man sjældent forbinder med krig - æstetikken. Diverse begreber, der traditionelt tilhører teorien om kunst og repræsentation, er migreret ind i den militære sfære og har fået en ny aktualitet. Begreber som fikcionalitet, erfaring, realisme, suspension of disbelief er blevet afgørende for, hvordan krige føres i dag. Samtidig har de æstetiske felter selv reageret på militariseringen af æstetikken.

Litteraturen, billedkunsten, filmen og teatret har på forskellig vis søgt at genvinde kunstens kritiske potentiale. Projektet undersøger dette sammenfald af krig og æstetik i det 21. århundrede. Selvom krigen i Irak, Afghanistan og Syrien har fået en række forskere til at på ny at reflektere over, hvad en humanistisk tilgang til forståelsen af krig kan tilbyde, mangler der en grundlæggende æstetisk teori om samtidens krige. Projektets mål er at udvikle den.

Kernegruppebevillinger 2016

Lektor Anne Mette Hansen et al

Københavns Universitet, Nordisk Forskningsinstitut

”Skrift og tekst i tid og rum – digital humaniora i praksis.”

5.882.097 kr.

Projektet vil skabe et helt nyt empirisk og metodisk grundlag for udforskningen af danske tekster fra middelalderen. Diplomer er offentlige dokumenter fra middelalderen med juridisk indhold. De har den egenskab, at de er tids- og stedfæstede samt overleverede i original form, hvad der gør dem til faste referencer for skrift- og teksthistoriske undersøgelser. Projektet vil dermed føre til en række nye indsigter og erkendelser, bl.a. i relation til kriterier for datering og lokalisering af middelaldertekster samt kriterier for skriveridentificering. Studiet af diplomernes indhold vil desuden give et enestående indblik i et middelalderligt nonneklosters forhold, og sidst, men ikke mindst, vil de skrifthistoriske undersøgelser føre til en langt bedre forståelse af skriftens udvikling i Danmark. Projektet vil desuden udvikle et open source system til undersøgelse, udgivelse og formidling af håndskrevne tekster i digital og trykt format samt udvikle værktøjer til automatisk sproglig tekstanalyse og til automatisk datering, lokalisering og skrivergruppering.

Lektor Peter Dalsgaard et al.

Aarhus Universitet, Institut for Kommunikation og Kultur

”Digital tools in collaborative creativity.”

5.992.542 kr.

Digitale værktøjer spiller i dag en central rolle i mange kreative aktiviteter. Imidlertid har vi begrænset viden om samspillet mellem kreativitet og digitale teknologier, især når det kommer til kreativt samarbejde. Som en konsekvens heraf er mange digitale værktøjer dårligt egnede til at understøtte samarbejdsprocesserne i bl.a. de kreative erhverv. For eksempel er størsteparten af den software, der anvendes i de kreative erhverv, udviklet til at understøtte individuelt arbejde: Én person bruger ét stykke software på ét device; når man skal samarbejde og dele sit arbejde med andre, indebærer det ofte en stribe besværlige opgaver, som bryder det kreative flow og hæmmer både produktivitet og kvalitet. Projektet vil derfor udvikle en sammenhængende

VELUX FONDEN

forståelse af den rolle, som digitale værktøjer spiller i kreativt samarbejde. Det teoretiske sigte med projektet er at skabe et begrebsapparat, der samtænker kreativitet og it, og som både kan hjælpe os til at forstå potentialer og begrænsninger i brugen af it i kreative processer. Det praktiske sigte er at anvende denne viden som grobund for at udvikle nye digitale værktøjer, der bedre understøtter kreativt samarbejde. I projektet vil der derfor udføres detaljerede studier af, hvordan digitale værktøjer i dag anvendes i førende kreative virksomheder og organisationer.

Professor Mie Femø Nielsen et al.

Københavns Universitet, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab

“Video mediated interaction in professional settings.”

5.935.403,00 kr.

Professionelles brug af videomedieret interaktion har konsekvenser for menneske og samfund, og selve det at mediere interaktionelle praksisser via video påvirker samtalen. Vi vil undersøge dette i to institutionelle settings, telemedicin og offshore teamwork, hvor videomediering anvendes i stigende grad ud fra institutionelle formål og rationaler. Både professionelles indbyrdes interaktion i teamwork og professionelles interaktion med lægfolk i behandlingssamtaler har været undersøgt i ansigt-til-ansigt settings. I dette projekt tages der afsæt i videoptagelser af professionelles praksisser og rutiner i autentiske videomedierede interaktioner. Formålet er at undersøge, hvordan deltagerne i videomedieret interaktion løser institutionelle opgaver, hvilke udfordringer og begrænsninger de møder i forløbet qua videomedieringen, og hvordan de kompenserer for dem, samt hvordan de opnår at skabe tillidsfulde relationer.

Lektor Sine Nørholm Just et al.

Copenhagen Business School, Department of Business and Politics.

“AlterEcos: Alternativer til aktuelt dominerende former for økonomisk organisering.”

5.888.240,00 kr.

Den globale finanskrisen medførte ikke blot højlydte folkelige protester, men også mere afdæmpede opfordringer til forandring internt i den finansielle sektor og fra politisk hold. Nu synes kritikken af aktørerne bag krisen imidlertid at være stilnet af, ligesom forslagene til finansiel reform ikke længere er øverst på den offentlige dagsorden. Ser man nærmere efter, findes der dog fortsat konkrete tiltag, som måske ikke bryder radikalt med den gældende økonomiske orden, men dog rummer potentiale til at forandre den. Sådanne tiltag, hvad enten de udspringer fra sektoren selv, fra politikere og embedsmænd eller fra protestbevægelserne, udgør dette projekts fokusområde. Projektet undersøger nutidens alternativer i forsøget på at afdække og forklare mulige fremtider – ikke som noget radikalt ‘andet’, men som forandring indefra, som AlterEcos. Projektet spørger simpelthen: Hvordan muliggøres alternativer til den i øjeblikket dominerende form for økonomisk organisering?

Lektor Mette Mortensen et al.

Københavns Universitet, Institut for Medier, Erkendelse og Formidling.

“Images of conflict, conflicting images.”

5.609.578,00 kr.

Dette projekt undersøger, hvordan digitale kommunikationsteknologier grundlæggende ændrer cirkulationen af billeder fra områder med konflikt. Hvor stat og militær tidligere opretholdt en streng kontrol med billeder fra konflikter, bliver fotografier, videoer osv. nu produceret og distribueret en masse af borgere, aktivister, soldater, oprørere, terrorister og andre involverede parter på tværs af medieplatforme og af landegrænser. Det medfører, at nyhedsmediernes ikke længere har monopol på den visuelle dækning af konflikter, ligesom stat og militær ikke længere i samme omfang er i stand til at censurere strømmen af billeder fra konflikter. Dog bevirker digitale medier ikke alene, at adgangen til billeder fra konflikter forandrer sig drastisk. Konflikter forandrer sig også, da den mere ukontrollable billedstrøm bidrager til at forme, nedtrappe eller optrappe konflikter - og endda til at skabe nye konflikter.

VELUX FONDEN

Lektor Ildiko Beller-Hann et al.

Københavns Universitet, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier

”Mellem homogenisering og fragmentering: tekstbaserede strategier for integration og identitetsdannelse blandt uigurer i Xinjiang, Kina (20.-21. århundrede).”

4.775.283,00 kr.

Dette interdisciplinære projekt mellem antropologi, historie og litteraturvidenskab undersøger tekstbaserede strategier for identitets- og subjektdannelse blandt den del af Xinjiangs tyrkisk-sprogede muslimske befolkning, der i dag kendes som uigurerne. Herved analyseres dynamikker af både homogenisering og fragmentering i konstruktionen af etno-religiøse og lokale identitetsgrænser under kinesisk styre i det 20. og 21. århundrede. De fire underprojekter tager udgangspunkt i distinkte, lokale tekstsamlinger, hvoraf tre er taget fra henholdsvis uigurisk skønlitteratur, lokalhistorie og lokal etnografi i den post-maoistiske reformperiode (1980–2010'erne), mens det fjerde består af 150 manuskripter fra islamske domstole under den republikanske periode (1912–1949).

VELUX FONDEN

Kernegruppebevillinger 2015

Lektor Sune Vork Steffensen et al.

Syddansk Universitet, Institut for Sprog og Kommunikation.

”The Ecology of Psychotherapy: Integrating Cognition, Language, and Emotion.”

5.989.620 kr.

Projektet sigter mod at udvikle en teoretisk model for sammenhængen mellem sprog, interaktion, kognition og følelser. Frem for at betragte disse som separate domæner anlægger projektet et økologisk perspektiv, der ser sprog, kognition og følelser som relaterede dimensioner af et såkaldt agent-omverden-system. Det empiriske grundlag for projektet er psykoterapeutisk praksis, der netop er en sproglig-interaktionel praksis, som tematiserer kognitive og emotionelle fænomener – både her-og-nu i den enkelte samtale og i forhold til hele terapiforløbet og patientens livshistorie. Psykoterapien dokumenteres via videooptagelser og fysiometriske målinger af terapi-sessioner i Danmark og Canada. Disse analyseres via en kombination af kvalitative metoder fra kognitions- og interaktionsvidenskaberne og kvantitative metoder fra dynamisk systemteori.

Professor Peter Krøjgaard et al.

Aarhus Universitet, Psykologisk Institut.

“A new look at young children's memory for autobiographical events.”

5.895.498 kr.

Direkte adspurgt har små børn typisk vanskeligt ved at genkalde sig og fortælle om begivenheder, de tidligere har oplevet. Fund fra sådanne studier er typisk blevet tolket som udtryk for, at episodisk hukommelse udvikles relativt sent i børnenes liv. I nærværende projekt udfordrer vi denne klassiske antagelse, som er baseret på tesen om, at genkaldelse typisk er viljestyret og strategisk. Viljestyret og strategisk genkalden af erindringer er imidlertid ikke den eneste måde, hvorpå minder fra konkrete episoder kommer til vores sind. Nogle gange kommer en erindring til os spontant, nærmest ’ud af det blå’, uden at vi aktivt og viljestyret har forsøgt at genkalde os den. Spontan genkalden må formodes at være mindre kognitivt krævende, da den i mindre grad trækker på eksekutive funktioner og primært er associativ, men hidtil er spontan genkalden hos børn kun blevet påvist i dagbogsstudier. For nylig er det imidlertid lykkedes os at inducere spontane erindringer eksperimentelt, og nærværende projekt har med anvendelse af dette nye paradigme til formål at afdække, hvor tidligt i ontogenesen spontane erindringer kan induceres, samt hvilke faktorer, der faciliterer spontan genkalden. Projektet har grundforskningskarakter, men vil formentlig også have relevans for både vidne-psykologien og den pædagogiske forskning.

Professor Karen Fog Olwig et al.

Københavns Universitet, Institut for Antropologi.

”Biometric Border Worlds.”

5.800.000 kr.

I de senere år har biometriske teknologier fået en central rolle i arbejdet med at spore migranternes og flygtninges bevægelser og registrere deres identiteter. I takt med at antallet af migranter og flygtninge er steget, er der derfor foretaget store investeringer i udviklingen af biometriske sikkerhedsforanstaltninger og grænsekontrolteknikker. Biometriske teknologier beskrives ofte som objektive, men set fra et antropologisk perspektiv er de indlejret i specifikke sociale, kulturelle og politiske sammenhænge. Dette antropologiske projekt fokuserer på disse sammenhænge og undersøger, hvordan nye teknologier skabes, deres sociale og politiske implikationer, de antagelser der knyttes til deres brug, og de identiteter, praksisser og relationer de fremmer og/eller hindrer. Projektet er ikke bare højaktuelt, det bidrager også til forskning i relationen mellem identitet, subjektivitet og sociale relationer i migrationsprocesser og til studier af teknologi og overvågning.

VELUX FONDEN

Professor Hanne Mette Ochsner Ridder et al.
Aalborg Universitet, Institut for Kommunikation.

”Person-afstemt interaktion i demensomsorgen.”

5.680.500 kr.

Det menneskelige behov for at indgå i relationer er stadig essentielt, selvom en person rammes af demens. Hvis dette behov ikke mødekommers, kan det føre til adfærdsmæssige og psykologiske symptomer og medicinsk behandling. Det er omsorgsgiveres opgave at aflæse svært demensramtes udtryk og svare tilbage på en måde, som giver mening og sammenhæng. For at kunne udøve en sådan person-centreret omsorg er det vigtigt at udforske og kortlægge de elementer (gestik, mimik og stemmeføring), som er i spil i en gensidig kommunikation. I samarbejde med demensramte, omsorgsgivere, musikterapeuter og forskere i psykosociale metoder vil projektet identificere grundelementer for vellykkede interaktioner. Projektet vil udvikle og evaluere metoder (manualer) til ”person-afstemt interaktion”, som kan implementeres i den daglige omsorg, særligt med fokus på musik og musikalske komponenter såsom rytme og timing.

Lektor Ulrik Pram Gad et al.
Københavns Universitet, Institut for Statskundskab.

”Politics of Postcoloniality and Sustainable Development in the Arctic.”

5.500.000 kr.

Projektet undersøger de forskelligartede politiske konsekvenser af, at bæredygtighedsbegrebet er blevet omdrejningspunkt for politik i Arktis - uden at der er enighed om begrebets betydning. Klimaforandringer, forskydning i globale balancer, efterspørgsel efter råstoffer og krav om selvbestemmelse sætter scenen for nye politiske kampe - i Grønland og i resten af Arktis. Centralt står opfattelsen af Arktis som præget af en helt særlig natur - på en gang fjendtlig og skrøbelig. Centrale spørgsmål er: Hvordan forbinder og prioriterer arktiske bæredygtighedsstrategier globale, regionale, nationale og lokale skalaer? Hvad skal gøres bæredygtigt i forhold til hvad? Hvordan og af hvem tænkes bæredygtighed realiseret? Og hvordan forandres kampe om rettigheder og ressourcer, når bæredygtighedsbegrebet redefinerer begreber om identitet og udvikling?

Lektor Janne Hedegaard Hansen et al.
Aarhus Universitet, Institut for Pædagogik og Uddannelse.

”Approaching Inclusion.”

5.646.841 kr.

Med et politisk mål om at reducere antallet af elever i segregerede tilbud, så 96 % af alle børn går i deres lokale folkeskole, øges diversiteten blandt elever både fagligt og socialt, og det udfordrer adskillelsen mellem almenpædagogik og specialpædagogik, der traditionelt har rettet sig mod henholdsvis ’de fleste’ og mod elever med særlige behov. Projektets udgangspåstand er, at denne adskillelse blokerer for udvikling af nye former for praksis, koncepter, viden og færdigheder, der kan bidrage til at udvikle inkluderende læringsmiljøer. På det grundlag er målet at overskride en adskillelse mellem almenpædagogik og specialpædagogik med henblik på at formulere og udvikle en ny approach, både teoretisk og i praksis, som tager udgangspunkt i at iagttage inklusion som en social praksis, der konstitueres gennem både inklusions- og eksklusionsprocesser, og som kan bidrage til at danne et nyt grundlag for yderligere forskning i inklusion. Det overordnede formål bliver hermed at forskyde fokus i den pædagogiske inklusionsforskning, fra et fokus på pædagogiske og didaktiske praksisformer, til et fokus på betydningen af selve fællesskabets konstituering gennem inklusions- og eksklusionsprocesser.

Professor mso Peter Hervik et al.
Aalborg Universitet, Institut for Kultur og Globale Studier.

”A Study of Experiences and Resistance to Racialization in Denmark.”

5.583.900 kr.

VELUX FONDEN

Formålet med dette forskningsprojekt er at undersøge de intensive racialiseringsprocesser, som finder sted i disse årtier i Danmark med en offentlig debat, der i stigende grad sker i moraliserende termer – herunder racialisering af sociale relationer, naturliggørelse af xenofobi, indlejrede ideer om uforenelighed samt benægtelser af racisme. Begrebet racialisering har hidtil være brugt i andre historiske sammenhænge end den danske, men projektet undersøger, om racialisering kan være den nye linse, hvorigennem man skal forstå de underliggende kræfter, processer og strukturer i den danske offentlige kultur. Med baggrund i antropologi, International Migration og Etniske Relationer (IMER), kulturstudier, kritisk adoptions- og kønsstudier, der anvender grundige etnografiske beskrivelser som udgangspunkt, vil projektet gennem fem delprojekter undersøge dansk racialisering. Projektet vil tilføje racialisering en ny kontekst for racialisering-begrebets anvendelse, men også en tilgang, som vægter person-centrerede tilgange, hvor 'levende personer' i al deres kompleksitet bliver inddraget. Samtidigt inkluderes studiet af cirkulerende narrativer om kulturel forskellighed og etno-raciale anliggender samt andre kilder til viden og holdninger til migranter, flygtninge og efterkommere i Danmark.

Kernegruppebevillinger 2014

Lektor Marie Maegaard et al.

Københavns Universitet, Nordisk Forskningsinstitut.

”Dialekt i periferien.”

4.994.400 kr.

Projektets overordnede formål er at besvare spørgsmålet: Hvad er dialekternes aktuelle status og brug i tre danske dialektområder? Projektet vil resultere i en empirisk baseret redegørelse for dialekt i Danmarks periferi, en kritisk gentænkning af centrum-periferi dikotomien i sociolingvistik og dialektologi, en teoretisering af dialekt som en betydningsskabende ressource i globaliseringens tidsalder samt en indskrivning af dialektforskning i ‘globaliseringens sociolingvistik’. Feltarbejdet kommer til at foregå i tre ’perifere’ områder i Danmark: Sønderjylland, Vendsyssel og Bornholm, og det inkluderer både unge og ældre dialekttalere. Metoden er etnografisk, og data omfatter optagelser af samtaler og interview samt skriftlig dialekt i sociale medier.

Lektor Frits Andersen et al.

Aarhus Universitet, Institut for Æstetik og Kommunikation.

”Slaveriets litteraturhistorie – komparative studier af den transatlantiske slavehandels litteratur.”

5.965.664 kr.

Forskningsprojektet undersøger de litterære aftryk af den transatlantiske slavehandel, som havde en afgørende, men ofte overset, betydning for den kulturelle og politiske udvikling på fire kontinenter. Projektet hviler på to teser: At slaveriets litterære manifestationer blev udviklet som del af en større cirkulation af kapital, varer, kroppe og magt, og at de litterære repræsentationer af slaveri ikke bare reflekterede, men influerede de politiske debatter om slaveri, frihed, menneskerettigheder og imperialisme, som stadig i dag er i centrum af offentlige debatter. For at forstå de komplekse udvekslinger og deres effekt udvikler projektet en komparativ metode, der dels arbejder med et udvidet litteraturbegreb, dels sammenligner materiale, der normalt studeres inden for separate fagdiscipliner eller inden for forskellige nationale historier. Der vil blive lagt særlig vægt på en sammenligning mellem dansk og international slaverihistorie.

Professor Helle Porsdam et al.

Københavns Universitet, Saxo-Instituttet.

“The past’s future: Digital transformations and cultural heritage institutions.”

VELUX FONDEN

5.898.675 kr.

Uddannelse er en grundlæggende menneskerettighed. Den er af afgørende betydning for udøvelsen af alle andre menneskerettigheder, idet den fremmer den individuelle frihed og menneskelig udvikling i det hele taget. I dag produceres, distribueres og tilgås mere og mere af verdens kulturelle og uddannelsesmæssige ressourcer i digital form i stedet for på papir. Kulturarvsinstitutioner er væsentlige interessenter i de digitale transformationer, og de afsætter for øjeblikket rigtig mange ressourcer til scanning, metadataredigering og præsentation af tekster og andre kulturelle artefakter. Digitalisering skaber nye muligheder for at gøre kulturen tilgængelig, for at skabe offentlig adgang til historisk viden og for at præsentere kulturen som samfundets kollektive hukommelse. Den rejser imidlertid også komplekse spørgsmål i relation til de metoder, der bruges til at fortolke og anvende viden. I samarbejde med tre danske nationale kulturarvsinstitutioner – Statens Museum for Kunst, Nationalmuseet og Det Kongelige Bibliotek – og med professor Jeffrey Schnapp, direktør for Metalab på Harvard University, ønsker projektet at analysere, hvordan de digitale transformationer ændrer begrebet 'uddannelse' og dets rammebetingelser og dermed påvirker 'fortidens fremtid', sådan som den indsamles, bevares og formidles af kulturarvsinstitutioner.

Professor mso Bent Meier Sørensen et al.

Copenhagen Business School, Institut for Ledelse, Politik og Filosofi.

”Sustainable entrepreneurship.”

5.609.901 kr. (bevilget i samarbejde mellem Fondens uddelingsområder for humanvidenskab og for miljø og bæredygtighed).

Projektet vil undersøge potentialet i bæredygtigt entreprenørskab. Dette skal ske gennem et filosofisk informeret engagement med bæredygtigt entreprenørskabs begrepsmæssige historie, dets optræden i den politiske diskurs og i bæredygtige entreprenørers hverdagspraksis. Projektet tilbyder filosofisk undersøgelse som en ressource, der på en nyskabende måde kan udforske og gentænke bæredygtigt entreprenørskab både som begreb og praksis. Projektet består af tre delprojekter: det ene fokuserer på, hvilke nye ideer om bæredygtigt entreprenørskab der kan blive tilgængelige gennem en historisk analyse af begrebet; det andet undersøger, hvilke alternative artikuleringer en analyse af den politiske diskurs kan frembringe; det tredje fokuserer på de muligheder og begrænsninger, der ligger i bæredygtigt entreprenørskabs praksis.

Lektor Fredrik Norland Hagen et al.

Københavns Universitet, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.

”Tomb Construction in Ancient Egypt (1500-1000 BC): Infrastructure and Economy.”

5.042.550 kr.

Nogle af de mest berømte arkæologiske levninger fra det gamle Ægypten er dets grave, som dominerer det arkæologiske landskab langs Nilen. Hensigten med projektet er at afdække de økonomiske og logistiske strukturer, som tillod bygningen af disse grave, både kongelige og private, under perioden 1500-1000 f.v.t. (Det Ny Rige). Dette gøres ved at analysere de dokumenter (på papyrus og ostraka), som blev produceret under bygningen, inkluderet nye kilder fra samlingerne på Ashmolean Museum (Oxford) og på Bibliothèque nationale de France (Paris), og ved at relatere teksterne til deres arkæologiske kontekst, nemlig monumenterne selv. Til sidst vil projektet muliggøre en vurdering af gældende modeller af den old-ægyptiske økonomi baseret på førstehåndskilder.

Professor Paul du Gay et al.

Copenhagen Business School, Institut for Organisation.

”Embedet som kald: En genindsættelse af embedets etik i den offentlige sektor.”

5.488.304 kr.

Projektet vil undersøge det offentlige embedes historie, beskaffenhed og aktuelle udfordringer. Formålet er dels at vise, at der til embedet knytter sig en særlig etik, der for indeværende har trange kår, men som med fordel kan gentænkes med henblik på at løse en række problematikker i den offentlige sektor; dels at fremanalysere, hvordan der i forbindelse med tre specifikke embeder – det statslige embedsværk,

VELUX FONDEN

hospitalsvæsenet og militæret – gør sig en række udfordringer gældende, som en revitaliseret embedsetik kan adressere. Projektet vil således genetablere embedets etik i offentlig ledelsesteori og etisk tænkning samtidig med, at det vil studere embedet som en konkret og situeret etisk praksis med væsentlig betydning for varetagelsen af offentlige gerninger og for opretholdelsen af en velfungerende stat.

Kernegruppebevillinger 2013

Lektor Christian F. Rostbøll et al.

Københavns Universitet, Institut for Statskundskab.

”COMPROMISE – Democratic Ideals and Real Politics.”

5.417.750 kr.

Projektet studerer betydningen, brugen og den demokratiske værdi af kompromisser i politisk teori og faktisk politik. Politiske kompromisser er uundgåelige i moderne pluralistiske samfund, men deres betydning og legitimitet er sjældent blevet udforsket. Hvordan kan vi forstå og evaluere samspillet mellem faktiske politiske kompromisser og demokratiske idealer? Hvornår giver kompromisser køb på idealerne, og hvornår udgør de i sig selv en særlig demokratisk værdi? Konkret vil der blive gennemført studier af kompromisser i debatter om forholdet mellem politik og religion, i klimaspørgsmål og i spørgsmål om ansvarlighed og offentlighed i den udøvende magts embedsførelse. De konkrete studier vil blive kombineret med studier af forskellige opfattelser af politiske kompromisser og deres legitimitet i politisk idéhistorie og demokratiteori.

Lektor Dorthe Kirkegaard Thomsen et al.

Aarhus Universitet, Psykologisk Institut.

”Chapters in life stories.”

3.991.681 kr.

Livshistorien er som psykologisk fænomen en indre fortælling om vores livsforløb, som menes at understøtte vores selvforståelse. Livshistorien består af kapitler, dvs. forløb der strækker sig over måneder og år (fx ”mit ægteskab”). I nærværende projekt er formålet at videreudvikle en teori om livshistoriekapitler. I seks studier undersøges, om 1) kapitler er centrale for vores oplevelse af at være den samme person over tid, og 2) hvordan kapitler dannes. Projektet forventes at åbne op for en række nye teoretiske perspektiver og metoder i forhold til livshistorien. Dette er blandt andet centralt, da livshistorien også menes at have indflydelse på vores psykiske sundhed.

Lektor Anne Scott Sørensen et al.

Syddansk Universitet, Institut for Kulturvidenskaber.

”Mod et nyt kulturbegreb og nye former for kulturformidling.”

4.846.550 kr.

Projektet skal udvikle et nyt, dynamisk kulturbegreb, der kan danne grundlag for en nytænkning af kulturformidlingens mål og midler i den senmoderne, ’hybride’ kulturinstitution. Det nye kulturbegreb skal kunne a) belyse hvordan, på hvilken baggrund og med hvilken konsekvens kunst og kultur har ændret karakter i retning af social begivenhed og iværksættelse; b) bruges til at reflektere det aktuelle fokusskifte i kulturformidling fra genstand/samling og ekspertise til brugeroplevelse og -deltagelse og c) bidrage til at bygge bro mellem teori og praksis ved at udgøre et grundlag for konceptuel kulturformidling, der kan anvendes i både projekt-design og evaluering. Projektet indløses gennem teoretisk begrebsafklaring, analytisk og strategisk modeludvikling og case-baserede studier (i de regionale kulturaftaler og kunst- og kulturhistoriske museer), med basis i hvilke der etableres en konkret dialog med praksisfeltet.

Lektor Michael Bang Petersen et al.
Aarhus Universitet, Institut for Statskundskab.

”How to win with words?”

5.832.460 kr.

I det moderne samfund møder vælgerne dagligt budskaber fra politikere og meningsdannere. Nogle af disse budskaber har en afgørende indflydelse på vælgernes holdninger. Men lige så tit ser man politikernes fremsætte budskaber, der ikke flytter stemmer. Vi ved dog overraskende lidt om, hvad der præcist afgør, om politisk kommunikation overbeviser vælgerne. Projektet undersøger dette ved at anvende interdisciplinær forskning om dybtliggende psykologiske dispositioner, der gør almindelige mennesker særligt opmærksomme på og særligt påvirkelige over for bestemte typer af informationer. Gennem en unik kombination af tværnationale survey-undersøgelser og laboratorieeksperimenter undersøger projektet den teoretiske påstand, at politisk kommunikation, der harmonerer med disse psykologiske dispositioner, vil være stærkere og have større effekter på vælgernes holdninger end politisk kommunikation, der ikke harmonerer med dispositionerne.

Professor Arne Grøn et al.
Københavns Universitet, Det Teologiske Fakultet.

”Self-understanding and Self-alienation: Existential Hermeneutics and Psychopathology.”

5.305.042 kr.

Projektet er en empirisk og filosofisk undersøgelse af selvforståelse og identitet. Selvforståelse hører til det at være et menneske, men synes samtidig at kunne gå tabt. Projektet søger at klarlægge, i hvilken forstand radikale former for selv fremmedgørelse kendetegner skizofreni, affektive lidelser, Alzheimers sygdom samt trauma efter tortur. Samtidig vil projektet filosofisk analysere forholdet mellem selvforståelse og selv fremmedgørelse gennem temaer, der afprøves som fortolkningsnøgler i de empiriske undersøgelser. Formålet er at give et samlet svar på følgende to spørgsmål: Hvad fortæller erfaringer af selv fremmedgørelse om menneskelig selvforståelse? Hvordan kan en mere nuanceret tilgang til spørgsmålet om selvforståelse omvendt hjælpe til bedre at forstå erfaringer af selv fremmedgørelse? Gennem dette dobbelte greb vil projektet også bidrage til at forbedre grundlaget for psykoterapeutisk praksis.

Lektor Poul Poder et al.
Københavns Universitet, Sociologisk Institut.

”Vold i gaden, gadens vold – gadevold i et situationelt perspektiv.”

5.863.443 kr.

Gadevoldens situationelle proces er underbelyst i den sociologiske litteratur, der traditionelt har fokuseret på de voldelige individers sociale baggrundsforhold. Problemet er imidlertid, at baggrundsforhold ikke bringer os nærmere en sociologisk forståelse af, hvordan volden opstår og udvikler sig i selve situationen. Dette mikro-sociologiske projekt undersøger derfor gadevoldens situationelle betingelser og processer. Projektet fokuserer særligt på betydningen af gadens rumligt-arkitektoniske egenskaber, gadevoldens tilskuere og de implicerede individers affektive kropslighed. Metodisk foretages kvalitative såvel som kvantitative mikro-analyser af videooptagelser af gadevold fra København. Endvidere gennemføres kvantitative såvel som kvalitative analyser af de stedlige egenskaber, der konstituerer bestemte byrum i København som ’hot spots’ for gadevold. Projektet har både et teoriudviklende og et kriminalpræventivt sigte.

Professor Dietrich Jung et al.
Syddansk Universitet, Institut for Historie.

VELUX FONDEN

”Modernity, Islamic Traditions and the Good Life: Exploring the construction of meaningful modern muslim selfhoods.”

4.987.500 kr.

Projekt undersøger konstruktionen af moderne muslimske subjektiviteter. Mere specifikt udforsker det muslimers forskellige forestillinger om det gode liv og disses betydning for konstruktioner af et moderne selv. Ved at inddrage teorier om successive moderniteter, sociologiske og antropologiske studier af religion og poststrukturalistiske tilgange til moderne subjektivitetsdannelse introducerer projektet en ny analytisk ramme for islamiske studier. Det kombinerer studier af islamiske reformbevægelser med casestudier af unge muslimer på internationale islamiske universiteter og i Danmark, og på den måde integreres forskning vedrørende muslimsk intellektuel historie med studier af muslimske majoritets- og minoritetssamfund. Formålet med projektet er at bidrage både til den konceptuelle diskussion af modernitet inden for humaniora/socialvidenskab og til vores viden om moderne muslimske samfund, og hermed sætter projektet også spørgsmålstegn ved den vestlige modernitets påståede eksklusivitet. Især skal projektet bidrage med nye indsigter til den videnskabelige diskussion om multiple moderniteter samt fremme viden om konstruktionen af islamiske former for social orden og individuelle identiteter i den moderne verden.

Professor Johannes Wagner et al.

Syddansk Universitet, Institut for Design og Kommunikation.

”Social objects for innovation and learning.”

5.995.439 kr.

Objekter er en væsentlig og uundgåelig del af menneskers hverdag i den fysiske verden. Dette projekt undersøger, hvordan mennesker anvender og oplever objekter i aktiviteter og interaktion, især i forbindelse med innovation, design, instruktion og læring. Objekter har et indlysende materielt aspekt, men deres sociale betydning for meningsfuld og vellykket menneskelig interaktion bør ikke undervurderes. Projektet går derfor videre end til at undersøge objekters rent fysiske aspekter og sociokulturelle betydninger. Projektet undersøger, hvordan og til hvilke formål objekter anvendes og fungerer i dagligdagen i forskellige sammenhænge og situationer. Det fokuserer på, hvordan objekter støtter og skaber perception, tænkning og kreativitet til gavn for kommunikation, samarbejde og fælles forståelse. Projektet skal bidrage til et nyt perspektiv i samtaleforskningen, hvor sprog og 'embodied' handling analyseres i relation til deres fysiske omgivelser.

Professor Jørgen Peter Bansler et al.

Københavns Universitet, Centre for Communication and Computing.

”Computational Artifacts: Towards a design-oriented theory of computational artifacts in cooperative work practice.”

5.841.666 kr.

Digitale artefakter gennemtrænger efterhånden alle livssfærer, ikke blot i form af datamatiske versioner af gammelkendte redskaber (fx skrivemaskiner og kameraer), men også i form af avancerede koordinationssteknologier til *maskinel regulering af menneskelig interaktion* som fx elektroniske kalendere og workflow-systemer. Dette fænomen er ganske nyt i menneskets historie, men – på trods af dets åbenlyse økonomiske og sociale betydning – teoretisk underudviklet. Vi savner ganske enkelt et begrebsapparat til at forstå og analysere, hvordan maskinel regulering af menneskelig interaktion fungerer, og dermed også et systematisk grundlag for at designe og inkorporere datamatiske koordinationssteknologier i organisatorisk praksis. Formålet med dette projekt er at bidrage til udvikling af et sådant systematisk begrebsapparat på grundlag af empiriske studier.

Kernegruppebevillinger 2012

Lektor Johanna Seibt et al.

Aarhus Universitet, Institut for Kultur og Samfund.

”’As if it were a person’ – Social robotics and human self-understanding.”

5.895.986 kr.

Projektet vil undersøge, hvorvidt og hvordan samspillet mellem mennesker og sociale robotter vil påvirke herskende kulturelle forestillinger om det personlige samspil blandt mennesker. Med udgangspunkt i en række empiriske studier, der vil blive foretaget i samarbejde med robotforskere, antropologer og psykologer, vil projektgruppen systematisk belyse konsekvenserne af at inddrage sociale robotter i vores liv fra både et ontologisk, etisk, erkendelsesteoretisk og interkulturelt filosofisk perspektiv. Projektet vil udvikle en ny teoretisk platform (”robo-filosofi”) for et interdisciplinært studie af sociale robotter. Robo-filosofi markerer begyndelsen på et nyt slægtskab mellem humaniora og de tekniske videnskaber: Mens humaniora kan hjælpe de tekniske videnskaber med at specificere retningslinjer for, hvad sociale robotter skal være i stand til og ikke i stand til, kan de tekniske videnskaber tilbyde humaniora nye måder at forstå betingelserne for menneskeligt samkvem på.

Lektor Birgit Anette Rasmussen et al.

Københavns Universitet, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab.

”Individual, kin and family in prehistoric Europe – what words can tell.”

6.115.032 kr.

Hensigten med projektet er at afdække, hvem vores europæiske forfædre egentlig var, ved at følge sprogets ledetråde. Arkæologien er den kendteste vej til viden om forhistoriens mennesker og deres livsvilkår, men for de områder, hvor de arkæologiske spor er mangelfulde, kan vi få hjælp af sproget. Hvis ordet for et givet fænomen er overleveret overensstemmende i en række sprog med fælles udgangspunkt, må man gå ud fra, at dette fænomen eksisterede, mens det samlede forstadium til disse sprog endnu eksisterede. Vi kan f.eks. på baggrund af græsk *arotron*, latin *aratrum*, armensk *arawr*, litauisk *arklas* og dansk *ard*, alle med betydningen ’plov’, slutte, at vores fjerne forfædre var agerbrugere og kendte til en form for plov. De enkeltområder, vi især ønsker at belyse ad sproglig vej med dette projekt, er individets plads i familien og samfundet i det forhistoriske Europa samt afgørende faser og vendepunkter i et menneskes liv som fødsel, ægteskab og død.

Lektor Peter Bakker et al.

Aarhus Universitet, Institut for Æstetik og Kommunikation.

”Cognitive creolistics.”

5.734.073 kr.

Projektet vil kaste lys over menneskets allermest fundamentale sprogligt-kognitive evner ved at studere verdens nyeste sprog, de såkaldte kreolsprog. Der findes ca. hundrede kreolsprog i verden i dag. Disse usædvanlige sprog har et ordforråd, der hovedsageligt stammer fra kolonialsprog (fx engelsk, portugisisk eller arabisk), men deres grammatiske systemer er radikalt forenklede. Projektet nærstuderer disse nye sprog, særligt de engelsk-baserede kreolsprog i Stillehavet og de portugisisk-baserede kreolsprog. Ved hjælp af avancerede computermodeller, udviklet i evolutionsbiologien, søger projektet at klarlægge, hvilke grammatiske træk der adskiller kreolsprog fra ikke-kreolsprog, og derved at kortlægge de allermest fundamentale træk ved menneskelig kommunikation.

Professor Stuart Ward et al.

Københavns Universitet, Institut for Engelsk, Germansk og Romansk.

VELUX FONDEN

”Embers of Empire: The Receding Frontiers of Post-Imperial Britain.”

4.846.501 kr.

Projekt undersøger efterdønningerne af Storbritanniens fortid som imperiemagt ved at undersøge sammenhængen mellem det britiske imperiums afvikling og det såkaldte 'Break-Up of Britain'. Nogle af de største udfordringer, det moderne Storbritannien står over for, er blevet set som symptomer på en dybere 'post-imperial' national splittelse. Det gælder fx krisepakken i 2010, optøjerne i London i august 2011 og den intense debat om skotsk selvstændighed. Antagelsen om, at der er en forbindelse mellem imperiets opløsning og nationens sammenhængskraft, er aldrig blevet undersøgt systematisk – en betydelig mangel, som dette projekt forsøger at udbedre gennem en tilbunds gående historisk og lingvistisk analyse af en række afkoloniseringsprocesser kloden rundt. Det centrale spørgsmål er, hvordan den britiske identitet har mistet sin transnationale karakter, og hvordan denne globale proces har påvirket briternes selvopfattelse.

Lektor Hagen Schulz-Forberg et al.

Aarhus Universitet, Institut for Kultur og Samfund.

”Towards Good Society’: Conceptualizing the Social through the Economic, 1930s – Today.”

4.942.501 kr.

Gennem det tyvende århundrede er det ikke kun politologer og filosoffer, der har bidraget med forestillinger om 'det gode samfund' – en ideal social orden i fremtiden – og dets institutionelle og sociale indretning. Det har økonomer også. Projektet vil gennemføre en idéhistorisk undersøgelse af de centrale ideer, der har formet den økonomiske tænkningens forestillinger om det sociale fra 1930'erne frem til i dag. Dette skal ske gennem en undersøgelse af hovedsageligt liberale økonomers transnationale netværk og deres politiske betydning i Europa – både på et nationalt og et overnationalt plan – og i de tidligere kolonier. Gennem denne netværksanalyse, der spænder over flere nationer og sprog i undersøgelsen af udviklingen i den økonomiske tænkning, vil projektet endvidere bidrage til udvikling af en innovativ komparativ metode, der kan føre den idéhistoriske tilgang ud over dens traditionelle nationale fokus.

Lektor Sune Haugbølle et al.

Københavns Universitet, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studer.

”The Production of Secular Ideology in the Levant.”

4.000.000 kr.

Borgerkrigen i Syrien har åbnet for diskussioner om religionens rolle i stat og samfund. Disse debatter finder sted i hele Mellemøsten i kølvandet på de arabiske opstande. Gennem mediestudier og etnografisk feltarbejde i kristne, muslimske og venstreorienterede miljøer i Libanon samt blandt eksilkyrker i Europa vil projektet studere arabiske debatter om sekularisme med særligt fokus på Syrien og Libanon. I modsætning til det meste af de senere års omfattende litteratur om sekularisme, så hævder projektet, at en sekulær tradition i Mellemøsten ikke kun skal ses som en reaktion på islam. Den har i lige så høj grad en global, venstreorienteret forankring og handler om religiøse minoriteters plads i samfundet. En bedre forståelse af sekularisme i Mellemøsten er vigtig for Mellemøstforskningen, men også for sekularismeforskningen, der ofte tager udgangspunkt i vestlige erfaringer.

Professor Thomas Højrup et al.

Københavns Universitet, SAXO-Instituttet.

”Livsformernes neokulturation under statssystemets og verdensøkonomiens transformation.”

5.600.000 kr.

For tredive år siden blev den første større etnologiske undersøgelse af befolkningens forskellige livsformer gennemført i Danmark. I de mellemliggende årtier har vilkårene for de eksisterende livsformer forandret sig grundlæggende, hvilket er en proces, der fortsætter i takt med, at Danmark møder nye udfordringer i verdensøkonomien og forholdet mellem staterne. Projektet vil med udgangspunkt i de livsformer, der tegnede det danske samfund for tredive år siden, udforske, hvordan de forskellige livsformer har taget

udfordringerne op: Hvordan har de forandret sig, deltaget i fornyelsen, og hvordan er de aktuelt medvirkende i samfundets og den danske stats omdannelse af de vilkår for dagliglivet, som er med til at omskabe de forskellige former for tilværelse, som gør sig gældende for de nye generationer. Dermed vil projektet bidrage til den teoretiske udvikling af de grundbegreber og den metodik, hvormed kulturelle livsformer kan udforskes videnskabeligt.

Kernegruppebevillinger 2011

Lektor, Dr. Kerstin Fischer et al.

Syddansk Universitet, Institut for Fagsprog, Kommunikation og Informationsvidenskab.

”Construction Grammar and the Description of Situated Spoken Interaction.”

5.192.468 kr.

Konstruktionsgrammatik er en ny omfattende teoretisk tilgang til sprog, der tager udgangspunkt i, at grammatik består af lingvistiske konstruktioner, dvs. faste kombinationer af form og betydning, der kan kombinere forskning i syntaks, semantik, pragmatik og fonologi. Projektets formål er at udvide den teoretiske tilgang og generere ny viden ved at bruge modalpartikler som afsæt for at integrere forskning i interaktionsanalyse i konstruktionsgrammatikken. Modalpartikler indlejrer en ytring i en interaktionel kontekst og fungerer dermed som bindeled mellem grammatiske og interaktionelle opfattelser af lingvistiske fænomener. Som et praktisk resultat af forskningsprojektet skal der også udvikles en pædagogisk beskrivelse af danske modalpartikler til brug i fremmedsprogundervisningen i dansk.

Professor Hans Jeppe Jeppesen et al.

Aarhus Universitet, Psykologisk Institut.

”The role of distributed leadership in the implementation of major organizational restructuring initiatives at hospitals in central Denmark.”

5.700.000 kr.

Det er projektets mål at undersøge, hvilken betydning distribuering af ledelse har for gennemførelse af større organisatoriske ændringer. Projektet baserer sig på den antagelse, at medarbejderne udgør en vigtig såvel potentiel drivkraft som mulig friktion i organisatoriske forandringer og omstruktureringer. I forlængelse heraf vil projektet undersøge sammenhænge mellem anvendelse af forskellige typer ledelsesstile og medarbejdernes involvering samt betydningen heraf for både lederes og medarbejders motivation og deltagelse i omstruktureringer og forandringsprocesser. Studiet, der skal sammenbringe perspektiver fra psykologi, politologi og erhvervsøkonomi, gennemføres som et longitudinalt tværdisciplinært feltstudie inden for hospitalsområdet. Resultaterne forventes at have betydning for forberedelse og gennemførelse af større organisatoriske forandringer samt for udvikling af nye ledelsesinitiativer.

Professor, ph.d. Hanne Foss Hansen et al.

Københavns Universitet, Institut for Statskundskab.

”Krisestyring: Forvaltningspolitik og offentlig organisation i en sparetid.”

5.232.161 kr.

Den økonomiske krise, genopretningen af dansk økonomi og de langsigtede udsigter til en offentlig sektor under pres har sat krisebevidsthed og besparelser på den politiske dagsorden. Projektet har til formål at afdække, hvordan forvaltningspolitikken, forstået som den tværgående politik for den offentlige sektors organisering og styring, udvikles i denne kontekst. Konkret vil projektet med afsæt i politologiske og organisationsteoretiske teoridannelser stille skarpt på, om der udvikles nye styreformer, hvordan allerede etablerede former for resultat- og evalueringsstyring anvendes i en krise- og besparelseskontekst samt på,

VELUX FONDEN

hvilke konsekvenser udviklingen har for to centrale klassiske karakteristika ved den danske forvaltningsmodel: den høje grad af lokal autonomi og den udprægede tillid mellem aktørerne.

Lektor, gæsteprofessor, ph.d. Christian Helms Jørgensen
Roskilde Universitet, Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning.

”Drenge som tabere i uddannelsessystemet?”

4.997.509 kr.

Formålet med projektet er skabe ny viden om, hvorfor det i stigende grad er drenge, der marginaliseres i uddannelsessystemet og havner i den uddannelsesmæssige restgruppe. Projektet vil over tid følge flere grupper af drenge i erhvervsuddannelserne og undersøge deres forestillinger og planer om fremtiden med hensyn til uddannelse og beskæftigelse. Fokus er på samspillet mellem på den ene side ungdomskultur og unges identiteter og på den anden side skolekultur og fagkultur i erhvervsuddannelserne. Formålet er desuden at bidrage til udvikling af teorier, der kan give en dynamisk og differentieret forståelse af de kønnede overgangsmønstre i det danske uddannelsessystem set i lyset af den kulturelle modernisering og udviklingen mod et vidensamfund.

Professor, ph.d. Erik Albæk et al.
Syddansk Universitet, Institut for Statskundskab.

”Communicating the Economy: The effects of news media coverage of the economy on economic perceptions and consumer confidence.”

5.822.000 kr.

Borgernes opfattelse af deres egen og samfundets økonomi kan påvirke deres vurdering af politikere, deres forbrugertillid, deres forbrugeradfærd og deres stemmeafgivning. Opfattelsen af deres egen og samfundets økonomi kan være selvoplevet: Er jeg eller kender jeg nogen, der er arbejdsløs? Har jeg flere eller færre penge til rådighed end tidligere? Eller den kan være medieret. Projektet har til formål at undersøge den medierede nyhedsformidling og dennes effekter. Tre overordnede problemstillinger undersøges: Hvordan rapporterer danske medier om økonomi? Hvilken indflydelse har nyhedsformidlingen om økonomiske forhold på borgernes økonomiske opfattelser? Hvordan påvirker en kontekstualisering af økonomiske indikatorer (dvs. at disse sættes ind i en forståelsesramme) borgernes økonomiske opfattelser og vurderinger såvel som deres forbrugertillid?

VELUX FONDENs meta-forskningsinitiativ 2011

Ved siden af bevillingsrammen til årets inviterede kernegruppeansøgninger har VELUX FONDEN i 2011 bevilget samlet ca. 11,3 mio. kr. til to grupper af førende seniorforskere fra landets universiteter, der skal gennemføre meta-forskning i humanvidenskaberne. De to sammenhængende projekter vil for første gang i Danmark foretage en omfattende kortlægning af den humanistiske forskning, dens udviklingstendenser og dynamiske samspil på grænsefladerne til andre vigtige samfundsområder og til andre videnskaber. På ét plan vil projekterne indkredse, hvilken betydning humaniora og humanistiske metoder har for disse samfundsområder. På et andet plan vil projekterne indkredse, hvilke metoder og normer der aktuelt bestemmer humanistisk videnproduktion. Hvad er humanistisk viden overhovedet i dag? Og hvilken værdi har den – i dag og i morgen?

Resultaterne af de to sammenhængende projekter vil blive formidlet bredt i den offentlige debat, i forskningsmiljøerne og ved årlige seminarer for VELUX FONDENs mange bevilgede kernegrupper på landets universiteter og andre interesserede og vil således fungere som en overbygning på den humanvidenskabelige satsnings kernegruppeprogram.

VELUX FONDEN

Professor, dr.phil. Sverre Raffnsøe (leder), Institut fra Ledelse, Politik og Filosofi, Copenhagen Business School & lektor, ph.d. Morten Raffnsøe-Møller (co-leder), Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet, et al.

”Den humane Vending (HUMAN).”

5.570.136 kr.

Sundhedsvidenskab handler ikke længere kun om medicin, men også om livsstil, madkultur og livsformer. Tilsvarende drejer politik sig ikke kun om fordeling af økonomiske goder, men også om kultur, religion og anerkendelse i det offentlige rum. Produktion og værdiskabelse er i stigende grad et spørgsmål om den rette ledelse af selvstændige mennesker. Det kræver ikke kun teknisk og naturvidenskabelig viden, men også indsigt i menneskers tankeformer og handlingsmønstre at forholde sig til miljø og bæredygtighed. Når det humane bliver vigtigt i arbejde, politik, natur og videnskab generelt, så bliver humaniora og de humanistiske metoder også langt mere værdifulde og centrale for vores samfund. Vi ser derfor også humaniora spille en langt mere fremskudt rolle i samfundets arbejdsmarked og vidensproduktion. Projektet skal undersøge nærmere, hvorfor og hvordan dette sker.

Professor, ph.d., dr.phil. Frederik Stjernfelt, Center for Semiotik, Aarhus Universitet, et al.

”Humanomics. Mapping the Humanities.”

5.765.000 kr.

Projektet vil kortlægge alle humanvidenskabelige discipliner i Danmark og give et overblik over, hvilke metoder og normer disciplinerne bruger til at producere den viden, der får lov at passere nåleøjet som sand, pålidelig og brugbar. Projektet vil optegne, hvordan humanistiske miljøer på universiteter, museer og andre institutioner er knyttet sammen i Danmark, og hvilke faglige påvirkninger der foregår på tværs af grænsefladerne mellem humaniora og naturvidenskab og samfundsvidenskab. Gennem en kortlægning af humanioras vidtforregnede DNA vil projektet undersøge de muligheder, der er for en humanistisk videnskabsteori. Det er således det første danske projekt, der kombinerer kortlægning med et systematisk videnskabsteoretisk arbejde om, hvilke fremtidsudsigter humaniora kan give, og hvilke typer viden fagene ultimativt set frembringer.

Derudover har Velux Fonden i 2011 bevilget ca. 5,0 mio. kr. til et tværgående projekt, der skal undersøge forskningens aktuelle vilkår og rammer på landets universiteter:

Professor, dr.scient.pol. Poul Erik Mouritzen et al.

Syddansk Universitet, Institut for Statskundskab.

”Governance, Funding and Performance of Universities (UNI).”

4.974.572 kr.

Programmets formål er at undersøge intenderede såvel som ikke intenderede effekter af indførelsen af New Public Management redskaber på danske universiteter. Særligt fokus vil være på anvendelsen af kontrakter og indførelsen af den bibliometriske forskningsindikator. Programmet består af fire integrerede projekter om henholdsvis 1) udvikling af performance-mål for universiteterne, 2) implementeringen af 2003-universitetsloven, 3) implementeringen af den bibliometriske forskningsindikator samt 4) en række case studier med fokus på at kortlægge de mekanismer, gennem hvilke NPM redskaberne virker (eller ikke virker).

Kernegruppebevillinger 2010

Professor MSO, ph.d. Andreas Roepstorff et al.

Aarhus Universitet, Institut for Antropologi, Arkæologi og Lingvistik.

”Technologies of the Mind.”

5.000.000 kr.

Mennesker har en enestående evne til at ændre handlinger, adfærd og organisering. De teknologier, vi omgiver os med, påvirker de muligheder, vi har for at erkende verden, men samtidig er nye måder at organisere sig på i sig selv teknologier, der kan påvirke den verden, vi lever i. Hvordan kan man forstå samspillet mellem teknologi, praksis og kognition? Projektet handler om, hvordan menneskers tankevirksomhed udnytter og påvirkes af teknologi og kultur. Som regel forstås hjernen som en biologisk og ’naturlig’ del af kroppen, der kan adskilles fra ’kunstige’ opfindelser som kultur og teknologi. Projektet søger derimod at forstå teknologi som måder at bruge hjernen og kroppen på og som indfoldet i praksisser, mennesker helt naturligt udvikler for at opfylde forskellige formål. Projektet trækker på kompetencer fra antropologi, arkæologi, sprogvidenskab og kognitionsforskning i en undersøgelse af bl.a. ritualer, læsning og skrivning, maskerader og materielle genstande.

Lektor, ph.d. Mikkel Thorup et al.

Aarhus Universitet, Institut for Filosofi og Idéhistorie.

”Økonomisk argumentation – økonomiens konflikt med religion og naturvidenskab som videns- og handlingsautoriteter.”

4.639.936 kr.

Projektets overordnede formål er en idéhistorisk undersøgelse af den økonomiske diskurs’ status som offentlig videns- og handlingsinstans i konflikt med religion og naturvidenskab. Dette er afgørende for forståelsen af den kamp om autoritet, der i forskellige historiske perioder er faldet ud til den økonomiske rationalitets fordel. Projektet undersøger disse brydningsforhold i renæssance-Italiens bystyre, oplysningstidens globaliserende Europa og det moderne USA’s markedssamfund. Gennem idéhistoriske nærlæsninger kan afdækkes en konflikt om, hvad der legitimt kan gøres til genstand for økonomisk handling, og projektet søger at påvise, hvorledes den økonomiske diskurs med forskellige diskursive strategier i forskellige perioder har skaffet sig status og handlingsmulighed i konflikt med andre legitimeringsrationaler. Projektets ambition er derfor at svare på, hvad det vil sige at handle, tænke og argumentere økonomisk frem for fx religiøst eller naturvidenskabeligt, og hvordan denne videns- og handlingsform har antaget nutidens selvfølgelige og normative karakter.

Lektor, dr.phil. Johnny Kondrup et al.

Københavns Universitet, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab.

”Dansk Editionshistorie.”

5.999.634 kr.

Formålet er at give en historisk og systematisk fremstilling af, hvilke videnskabelige udgaver der er blevet foranstaltet i Danmark eller af danske lærde fra renæssancen til vore dages digitale arkiver. Projektet er tværfagligt i sin ansats og har tre tyngdepunkter: 1) Udgaver af græsk og latinsk litteratur, især fra antikken, men også af latinske værker fra middelalder og renæssance; 2) udgaver af vestnordisk og dansk middelalderlitteratur; 3) udgaver af nysproglig dansk litteratur (dvs. litteratur opstået efter bogtrykkerkunstens opfindelse). Danmark har en århundredlang tradition på alle tre felter, men den er aldrig før blevet kortlagt. Videnskabelige udgaver har ofte forsøgt at ’eliminere historien’ ved at præsentere en overleveret tekst, der var så tæt på oprindelsen eller kilderne som muligt. Men udgavernes praksis og deres bagvedliggende teori er lige så historiske fænomener som deres genstande, teksterne. Denne erkendelse er basis for editionshistorien som videnskabelig disciplin.

Lektor, D.Phil. Matthew James Driscoll et al.
Københavns Universitet, Nordisk Forskningsinstitut.

”Alle tiders historier: De islandske fornaldarsagaer.”

5.000.000 kr.

De islandske *Fornaldarsögur Norðurlanda*, egentlig ’de nordiske landes oldtidssagaer’, er en af sagalitteraturens vigtigste genrer og en uomgængelig del af den nordiske kulturarv, både fordi de handler om den skandinaviske sagntid og på grund af deres reception i nyere tid, navnlig i romantikken. De udgør også en af Islands mest populære litterære genrer, hvilket det store antal håndskrifter, hvori de er overleveret, vidner om. Desværre har studiet af disse sagaer længe været besværliggjort af det faktum, at der for de fleste sagaers vedkommende mangler et videnskabeligt grundlag i form af pålidelige tekstudgaver. Formålet med projektet er dels at etablere en database, tilgængelig på nettet, over hele håndskriftoverleveringen, dels at udarbejde elektroniske udgaver af nogle af de vigtigste eller mest interessante håndskrifter, hvori sagaerne er overleveret, og derved gøre teksterne tilgængelige for forskere, studerende og andre interesserede.

Professor, cand.ling.merc. Bodil Nistrup Madsen et al.
Copenhagen Business School, Institut for Internationale Sprogstudier og Vidensteknologi.

”Etablering af en dansk term- og vidensbank.”

4.995.395 kr.

Indsamling, strukturering og formidling af viden om faglige domæner på dansk og fremmedsprog er af vital betydning for, at Danmark kan bevare og videreudvikle sin position som førende videnssamfund. Det er en forudsætning for, at dansk kan bevares ikke blot som kulturbærende sprog, men også som vidensbærende og vidensformidlende sprog. Formålet med projektet er at etablere forudsætningen for en interaktiv, offentligt tilgængelig, national videns- og terminologibank. Forskningsemnerne omfatter dynamisk og automatisk ekstraktion af faglig viden fra tekster, automatisk vidensstrukturering, automatisk samkøring og kvalitetssikring af data fra forskellige kilder, dynamisk opdatering samt målgruppeorienteret vidensformidling. Videns- og terminologibanken skal ud over traditionelle termoplysninger omfatte hele vidensstrukturer for fagdomæner (dvs. ontologier), som kan anvendes i vidensstilegnelse og vidensformidling, men som for eksempel også kan danne grundlaget for effektiv udnyttelse af digital information i offentlige og kommercielle web-portaler og automatisk håndtering af store informationsmængder i ontologibaserede søgesystemer. Termbanken vil endvidere udgøre en væsentlig forskningsressource for forskningen i det danske sprog, hvilket er af interesse for dansk og international forskning.

Professor, ph.d. Paul du Gay et al.
Copenhagen Business School, Institut for Organisation.

“What Makes Organization? Resuscitating organization theory/revitalizing organizational life.”

4.255.000 kr.

Projektet undersøger organisationsteoriens historiske og nuværende evne til at analysere og intervenere i det organisatoriske liv. Dette vil ske gennem to indbyrdes forbundne forskningstråde: a) En undersøgelse af det ændrede forhold mellem organisationsteori som en intellektuel og praktisk disciplin og de problemer, som plager moderne organisationer; b) en historisk analyse af klassiske, men næsten glemte eller ignorerede organisationsteorier med henblik på at udforske deres potentiale til at adressere aktuelle organisatoriske og samfundsmæssige udfordringer. Det er projektets centrale formål at revitalisere organisationsteorien som en praktisk videnskab optaget af at beskrive, analysere og intervenere i det organisatoriske liv. Til brug herfor henter projektet inspiration ikke bare i organisationsteoriens historie, men også i en fornyet interesse inden for nutidig samfundsvidenskab og humaniora i materialitet, praksis og detaljeret antropologisk og historisk beskrivelse.

Professor, ph.d., dr.phil. Dan Zahavi et al.
Københavns Universitet, Center for Subjektivitetsforskning.

"Empathy and Interpersonal Understanding."

6.600.000 kr.

Indtil for nylig har forskning i social kognition været domineret af antagelser om, at interpersonel forståelse enten kommer i stand via en form for teoretisering eller via en form for simulation. I løbet af de sidste 5-10 år er disse antagelser imidlertid blevet udfordret af et nyt forskningsparadigme, som hævder, at der findes mere fundamentale og direkte former for interpersonel forståelse end dem, der betjener sig af teoretiske slutninger eller indre simulationer. Ofte fremhæves indfølelsens betydning, og der tales om muligheden for en form for direkte social perception. Formålet med projektet er at bidrage til denne aktuelle diskussion ved at behandle to centrale spørgsmål: 1) Hvad er empati, og hvilken rolle spiller den for interpersonel forståelse? 2) I hvilket omfang forudsætter interpersonel forståelse en fælles social og kulturel kontekst? I sin behandling af disse spørgsmål vil projektet samtidig forholde sig til en række indvendinger, som i de seneste par år er blevet fremført imod den nye ansats og dermed bidrage til en kritisk revurdering af dette forskningsparadigme. Er det et reelt alternativ til de traditionelle positioner? Og er det i stand til at imødegå de fremførte indvendinger? Forskningsprojektet er tværvideenskabeligt anlagt og vil involvere samarbejde mellem bl.a. filosoffer, udviklingspsykologer, psykiatere, hjemeforskere og antropologer.

Kernegruppebevillinger 2009

Lektor, ph.d. Teresa Cadierno (leder) & professor, dr.phil. Johannes Wagner et al.

Syddansk Universitet, Institut for Sprog og Kommunikation & Institut for Fagsprog, Kommunikation og Informationsvidenskab.

"Usage-Based Second Language Acquisition (UB-SLA)."

4.927.107 kr.

Formålet med projektet er at skabe en bedre forståelse af samspillet mellem de kognitive og de sociale, interaktionelle aspekter, som indgår i læring og brug af et fremmedsprog. Udgangspunktet for projektet er en sprogbrugsbaseret teori, som anser sprog, kommunikation og kognition som uløseligt forbundne. Via brug af longitudinelle og eksperimentelle studier undersøges, hvordan deltagelse i konkrete sprogbrugssituationer driver andetsprogstilegnelsen, og hvordan sprog påvirker den måde, vi kategoriserer verden på. Det forventes, at projektet også vil føre til innovationer i sprogundervisningen og andre praksisområder.

Lektor, ph.d. Anders-Christian Jacobsen et al.

Aarhus Universitet, Det Teologiske Fakultet.

"Transformation af religiøs identitet i den hellenistisk-romerske kulturkreds i perioden 100-600 e.Kr.

Konversionens og initiationens betydning for religiøs identitetsdannelse."

4.989.000 kr.

Senantikken var præget af kulturmøder og forandring af samfund, kultur og religion. En mangfoldighed af religiøse grupperinger påvirkede hinanden i samspil med Romerrikets øvrige institutioner og kultur. Projektet undersøger ved hjælp af skriftlige og materielle kilder, hvordan omvendelse og indvielse, bl.a. til kristendom og mysteriereligion, forandrede samfunds og individers identitet. Romerrikets kristning, den mest radikale forandring, bragte ikke mangfoldigheden til ophør: Forskellige kristendomsformer, jødedom, mysteriereligion og rester af traditionel kult interagerede fortsat i år 600 og bidrog til udviklingen af nye religiøse retninger – senere også islam.

Lektor, ph.d. Robert Klemmensen et al.

Syddansk Universitet, Institut for Statskundskab.

"Arv eller miljø – hvad bestemmer politiske og sociale værdier?"

5.435.000 kr.

VELUX FONDEN

Projektet vil undersøge det komplekse forhold mellem politisk deltagelse, politiske holdninger og værdier og social tillid og arvelige forhold. Desuden vil projektet bidrage til forståelse af holdningsdannelse, idet de samme personer stilles de samme spørgsmål med års mellemrum. Dermed bliver det muligt at undersøge, hvordan arvelige og sociologiske faktorer spiller sammen, når vælgere ændrer holdning. Til forståelse af holdningsdannelse vil vælgerens personlighed blive inddraget som forklarende faktor, og projektet vil gøre brug af tvillingstudier, der er særligt velegnede til at afdække forhold mellem politisk holdningsdannelse, politisk deltagelse og arvelige forhold.

Professor, lic.phil. Anne-Marie Mai et al.

Syddansk Universitet, Institut for Litteratur, Kultur og Medier.

”Velfærdsfortællinger. Studier i forfatterrolle og velfærdstematik i dansk efterkrigslitteratur.”

4.736.000 kr.

Projektet undersøger litteraturens fremskudte placering i opbygningen og udviklingen af det danske velfærdssamfund. Netop i en dansk sammenhæng, hvor demokrati er blevet opfattet som livsform, samtale og dialog, har litteraturen haft en vigtig rolle at spille i den værdidebat, som demokratiet næres af. Projektet gennemfører fire studier, der omhandler litterære velfærdsfortællinger om aldring og livskvalitet, køn og ligestilling, religion og tilværelsestolkning og om forfatterens rolle og samfundsbetydning. Forskergruppen deltager i og bidrager til nationalt og internationalt samarbejde mellem humanistisk og samfundsvidenskabelig velfærdsforskning.

Professor, dr.theol. Mogens Müller et al.

Københavns Universitet, Det Teologiske Fakultet.

”Evangelierne som genskrevet Bibel. Narratologisk transformation som teologisk interpretation.”

4.701.335 kr.

De nytestamentlige evangelier er åbenlyst litterært afhængige af hinanden. Spørgsmålet er blot hvordan. Den gængse opfattelse er, at Matthæus og Lukas er uafhængige af hinanden, at de begge blev til kort tid efter Markus, og at de begge benyttede Markus samt en fælles kilde af Jesus-ord. Projektets tese er, at sammenhængen er en anden, som ikke blot gør antagelsen om en kilde af Jesus-ord overflødig, men også kan føre til et nyt billede af evangeliernes teologiske tilblivelsesproces. Projektet vil hertil bringe to metoder sammen, en ny analyse af de kronologiske forhold og en rent litterær analyse af hvert evangelium som fortælling. Tesen er, at Markus-Matthæus-Lukas er tre stadier i en teologisk fortolkningsproces, hvor hver evangelist omtolkende genskriver sin forgænger, en proces der fortsætter i den apokryfe og gnostiske litteratur.

Kernegruppebevillinger 2008

Professor, dr.phil. Sverre Raffnsøe et al.

Copenhagen Business School, Institut for Ledelse, Politik og Filosofi.

”Ledelse af Selvledelse (LAS). Selvledelsens betydning for subjektivitet, værdiskabelse og social sammenhæng i det moderne arbejdsliv.”

6.399.682 kr.

Det fremhæves ofte, at de sociale bånd og faste værdier er under nedbrydning i vores tid, og det er blevet en udbredt fortælling, at vi som mennesker kommer til at stå stadig mere alene over for hinanden. Denne fortælling savner imidlertid blik for, hvordan vi alligevel væver os ind i nye sociale sammenhænge, netop idet vi udfolder os frit. Projektet vil både praktisk og teoretisk undersøge de betingelser og forpligtelser, der knytter sig til selvledelse og ledelse af selvledelse i det moderne arbejdsliv. Fokus vil være dens betydning

VELUX FONDEN

for dannelsen af subjektivitet, skabelsen af værdi og etableringen, opretholdelsen og videreudviklingen af sociale sammenhænge.

Lektor, cand.med. og cand.phil., ph.d. Klemens Kappel et al.

Københavns Universitet, Institut for Medier, Erkendelse og Formidling.

”Det liberale demokratis epistemologiske dimension – sandhed, ytringsfrihed og uenighed.”

3.042.832 kr.

Friheden til at ytre sig, danne meninger, tvivle på, undersøge og udveksle information om stort set hvad som helst er afgørende for liberale demokratier af etiske (politiske og filosofiske) grunde. Projektet vil filosofisk undersøge, hvilke betingelser denne ytrings-, menings- og undersøgelsesfrihed skaber for at kunne nå frem til viden, og hvilke konsekvenser den har i forhold til den uenighed om faktuelle spørgsmål, der i praksis følger.

Professor, ph.d., dr.phil. Frederik Stjernfelt et al.

Aarhus Universitet, Nordisk Institut, Center for Semiotik.

”Kognitiv og fænomenologisk æstetik.”

5.560.000 kr.

Opbygningen af fiktive verdener i kunsten kræver både en særlig æstetisk indstilling hos iagttageren og en evne til at sætte sig i andre bevidstheders sted. Hvordan karakteriseres disse særlige kompetencer hos læsere og betragtere af kunst? Det vil projektet forsøge at finde svar på ved at forbinde traditionen for fænomenologisk æstetik i filosofien med aktuell *cognitive science* – i form af såvel kognitiv lingvistik og semantik som neurovidenskab og hjernescanningeksperimenter.

Docent, dr.phil. Sten Ebbesen et al.

Københavns Universitet, Saxo-Instituttet.

”Virkningshistorien vendt på hovedet. At læse Aristoteles med middelalderens og 15-1600-tallets briller.”

5.675.500 kr.

I middelalderen og 15-1600-tallet var bøger af den græske filosof Aristoteles grundlaget for Vesteuropas studier af filosofi, og der blev dengang skrevet en mængde skarpsindige kommentarer til hans værker. Dem studerer man i dag normalt sådan, at forskerne bruger deres forståelse af Aristoteles til at forstå disse kommentatorer for at lære noget om *deres* tankegang. Projektet vil som noget nyt vende dette på hovedet og bruge de gamle kommentatorer på lige fod med de moderne til at forstå Aristoteles bedre og dermed give nye impulser til den aktuelle Aristoteles-forskning.

Professor, mag.art. Uffe Juul Jensen et al.

Aarhus Universitet, Institut for Filosofi og Idéhistorie.

”Risiko og håb i sygdomsbekæmpelse og sundhedsfremme. Bidrag til aktuel humanistisk sundhedsforskning.”

3.901.322 kr.

Den medicinske og bioteknologiske udvikling medfører hele tiden nye undersøgelses-, forebyggelses- og behandlingsmetoder, der kan bidrage til at opspore og mindske risiko for sygdom. Dermed næres håb om sundhed og et længere liv. Men de nye teknologier afføder i sig selv risiko og usikkerhed med menneskelige såvel som samfundsmæssige omkostninger til følge. Projektet vil undersøge dette og dermed bidrage til at belyse, hvordan den enkelte borger, de professionelle og samfundet kan forholde sig til disse udfordringer.